

Виховання вокально-хорової культури майбутніх учителів музики

Козій Ольга Михайлівна

Орієнтація української освітньої системи на європейський простір вимагає пошуку нових шляхів удосконалення фахової диригентсько-хорової підготовки майбутнього вчителя музики. Важливою складовою професійної майстерності майбутніх педагогів-музикантів, їх фахової професійно-виконавської компетентності виступає проблема виховання вокально-хорової культури.

У професійній підготовці майбутнього вчителя музики значне місце посідає співацька методична підготовка, яка ґрунтується на використанні досягнень у сфері психології, педагогіки, акустики, фоніатрії тощо, що ґрунтовно досліджувалася у багатьох аспектах.

Н. Гродзенська зазначає: «Для того, щоб музика здійснювала сильний вплив на дитину, виконання має бути яскравим, правдиво передавати зміст твору. Вчитель своїм задушевним, виразним співом має внести емоційну атмосферу в аудиторію. По суті, він виступає співавтором композитора і сприяє передачі його задуму. Тому виконавська майстерність є дуже важливою» [1, 33]

Під вокально-технічним розвитком співака ми розуміємо всебічне вдосконалення голосу і оволодіння правильними навичками співу, а саме оволодіння: співацькою поставою і співацьким диханням, високою та низькою формантою, співом на опорі, свободою гортані, правильним звукоутворенням, умінням зберігати єдину вокальну позицію на всьому діапазоні, точністю інтонації, дикцією, артикуляцією, різними видами звуковедення, і т.д. Навички ансамблю, строю, розуміння диригентських жестів керівника хорового колективу складають хорові навички. Оволодіння всіма цими навичками і складає поняття вокально-хорової культури, яка необхідна для якісного виконання хорових творів.

«Специфіка співу в хорovому колективі полягає в тому, що перед співаком постає проблема набуття навички співу в ансамблі: злиття голосів (тембрів), уміння чути не лише себе, але й сусіда, співу за диригентським жестом, вміння підпорядковувати своє особисте – спільним інтересам колективу» [5,10]

В процесі оволодіння вокальною технікою співак через фіксацію відчуттів в певних зонах розуміє взаємодію елементів голосового апарату вчиться контролювати акустичні якості звука, покращує координацію слухових і рухових реакцій, а « навички, які забезпечують хору гарний ансамбль, стрій, дикцію, нюанси, називається вокально-хоровою технікою»[4, 27]

Уміння синтезувати вокально-технічні навички у відповідності з інтонаційними особливостями виконуваних творів набувається з досвідом і значно розширює творчі можливості як студента, так і викладача. Розуміння інтонаційних закономірностей перетворює інтонацію із інтуїтивної в свідому. Це дає змогу згладити вади, труднощі голосоутворення і виконувати більш складніші вокально-інтонаційні завдання: вміння розкривати й інтерпретувати художні образи в вокальному, або хорovому творі, розкривати у ньому якісно нові риси тощо.

В основному всі вокально-хорові навички і культура виконавства виробляється в хорovому класі на базі знань усіх музичних дисциплін. Яким би не був технічним та красивим голос, але якщо він не поєднує в собі такі якості як музичність, гнучкість, темброву красу, сценічну культуру та культуру виконання, емоційність – він не може донести задум композитора і розкрити художній образ. Без оволодіння вокально-хоровими навичками не буде вокально-хорової культури виконавства.

У хорознавчій літературі існує багато тлумачень поняття «вокально-хорова техніка, вокально-хорові навички». Зокрема, К. Пігров визначає це поняття як «вміння вільно розпоряджатися своїми голосовими даними, тобто мати розвинуте та слухняне волі співака дихання, вирівняний регістр, гнучке музичне

фразування; вміння прикрити звук, гарну дикцію і головне – бути музично грамотним, тобто вміти вільно й точно співати інтервали, мати розвинуте гармонічне відчуття, нерозривно пов'язане з відчуттям ансамблю, володіти точністю виконання ритму, вміти почути музику всього твору, що виконується».[3, 150]

В. Ємельянов, працюючи над питаннями розвитку голосу підкреслює, що «вокальний слух відрізняється від звичайного тим, що слухач проводить аналіз явищ голосоутворення за критеріями академічного еталону та одночасно інтуїтивно сприймає весь комплекс рухів голосового апарату, що породжує звук, який аналізується» [2, с. 34].

І в цьому контексті саме вокальний слух являє собою складне явище, побудоване на взаємодії слухових, м'язових, вібраційних та інших видів чуттєвості. Ступінь розвитку вокального слуху переважно визначає успіх вокальної роботи в колективі, яка безпосередньо відбивається на інших компонентах хорової звучності. Важливим напрямком, на наш погляд, у розвитку та вдосконаленні вокального слуху є виховання у школяра критичного ставлення до свого співу і до співу товаришів. При цьому важливо, щоб спів був усвідомленим, виразним і оцінювався через слух, зір, м'язові відчуття, вібраційне почуття тощо. Якщо буде розвинений внутрішній слух у сполученні з вокальним, то це дасть усвідомлено-виразне інтонування, яке виражається у співі.

Головними дисциплінами в програмі диригентсько-хорового циклу є: хоровий клас, диригування, хорознавство, практикум роботи з хором, хорове аранжування. Ці предмети допомагають оволодіти необхідними знаннями і навичками, які необхідні в подальшій професійній діяльності.

Важливою формою класної та позакласної професійної діяльності вчителя музики у школі виступає вокально-хорова робота. Саме спів є головним засобом активного прилучення дітей до світу музичного мистецтва та культури. Тому, одне з головних завдань полягає у підготовці майбутнього вчителя музики до такої діяльності.

Спів у хорі розвиває у студентів почуття колективізму, організованості, свідомого ставлення до процесу навчання, емоційність, художній смак, музичні здібності, вокально-хорові навички в специфічних умовах хорового строю та ансамблю, а також формує виконавську культуру і майстерність

Література:

1. Гродзенская Н. Л. Слушание музики в школе / Н. Л. Гродзенская. – М.: Из-во АПН РСФСР, 1961.-94 с., с. 33
2. Емельянов В. В. Развитие голоса. Координация и тренинг. 6-е изд., стер. /Виктор Вадимович Емельянов – СПб.: Издательство «Лань»; «Издательство Планета музики», 2010. – 193 с.: ил.
3. Пігров К. Керування хором / К. Пігров – К.:Музична Україна, 1962. – 201с.
- 4.Соколов Вл. Работа с хором: учебн. Пособие. 2-е узд, перераб., доп. / Владимир Соколов. – М.: Музыка, 1983. – 190 с.
5. Ятло Л.П. Теорія та методика роботи з дитячим хором. Навчальний посібник. – 2-ге вид. – Умань: РВЦ «Софія», 2009. – 172 с.